

WERELDWIJZER

TOSCANE

REMKO TEKKE

INHOUD

Voorwoord	11	Drank	82
		Drugs	82
		Elektriciteit	82
ACHTERGRONDEN	13	Eten en drinken	82
Geschiedenis	13	Fietsen	83
De oudste geschiedenis	13	Fooi	83
Romeinen	16	Gehandicapten	83
Barbaren en Karel de Grote	16	Gezondheid	83
<i>Welfen en Ghibellijnen</i>	18	Honden	83
<i>De slag bij Montaperti</i>	19	Internetcafés	84
Stadstaten worden		Jeugherbergen	84
wereldmachten	22	Kinderen	84
Tijdlijn	26	Kleding	84
De renaissance en de		Literatuur	84
persoonlijkheden die haar		Nudisme	88
voortstuwden	29	Ontbijt	88
<i>Familie De'Medici</i>	31	Openingstijden	88
<i>Beatrice</i>	34	Parkeren	89
<i>Laura</i>	36	Post	89
<i>Het ware gezicht van Leonardo</i>	56	Prostitutie	89
Keuken	67	Roken	89
Gerechten	68	Sport	89
Wijn	71	Taal	89
<i>De zwarte haan</i>	72	<i>Gezegden</i>	90
Geologie	74	<i>Een paar woorden Italiaans</i>	92
Fauna en flora	75	Telefoneren	95
Film	75	Temperatuur	95
		Watersport	95
PRAKTISCHE INFORMATIE	79		
Voor de reis	79	BEZIENSWAARDIGHEDEN	97
Nuttige adressen	79	Florence	97
Websites ter oriëntatie	79	Santa Maria del Fiore,	
Klimaat en beste reistijd	79	de dom	104
Hoe er te komen	79	<i>Pazzi-samenzwering</i>	107
Van A tot Z	81	Baptisterium San Giovanni	109
Accommodatie	81	Museo dell'Opera del	
Ambassades en consulaten	81	Duomo	110
Afstanden (in km)	81	<i>Scoppio del Carro</i>	111
Alarmnummer	82	San Lorenzo	111
Autoverhuur	82	Mercato Centrale	114

Cenacolo di Foligno	114	Galleria Palatina	151
Fortezza da Basso	115	<i>La velata fornirara</i>	152
Palazzo Medici-Riccardi	115	Boboli-tuinien	153
San Marco	117	Santa Felicità	154
Galleria dell'Accademia	118	San Miniato al Monte	154
<i>David</i>	118	<i>Tip: Ristorante Caffè Concerto</i>	154
Ospedale degli Innocenti	119		
Santissima Annunziata	121	Omgeving Florence	157
Museo Archeológico	122	Fiesole	157
Bargello	122	San Romolo	157
Badia Fiorentina	123	Museo Bandini	159
Casa di Dante	123	Santa Maria Primerana	159
Santa Croce	124	Palazzo Altoviti, Vescovile	159
Museo dell'Opera di Santa		Badia Fiesolana	159
Croce	125	Villa Medici	160
<i>Calcio Storico Fiorentino</i>	125	San Domenico	160
Casa Buonarroti	126	San Francesco	161
Sant'Ambrogio	127	Romeinse opgravingen	
Santa Maria Maddalena		en het Museo Civico	161
dei Pazzi	127	Sant'Alessandro	162
Museo Horne	128	<i>Tip: Camping Panoramico</i>	162
Piazza della Signoria	128	De Mugello	162
Galleria degli Uffizi	133	Prato	163
<i>De slag om San Romano</i>	133	Santo Stefano	164
<i>Dubbelportret van de hertog en</i>		Palazzo Pretorio,	
<i>hertogin van Urbino,</i>		Museo Civico	166
<i>Piero della Francesca</i>	134	San Domenico	166
<i>Primavera en Nascità di Venere,</i>		Palazzo Datini	166
<i>Sandro Botticelli</i>	135	San Francesco	167
<i>Medici Venus</i>	137	Santa Maria delle Carceri	167
<i>Doni Tondo</i>	138	Castello dell'Imperatore	168
<i>Corridoio Vasariano</i>	139	Museo del Tessuto	168
Ponte Vecchio	139	Pistóia	169
Loggia del Mercato Nuovo	140	Baptisterium San Giovanni	
Orsanmichele	141	in Corte	170
Palagio dell'Arte della Lana	142	San Zeno	170
Palazzo Davanzati	142	<i>La Giostra dell'Orso</i>	171
Santi Apostoli	143	San Giovanni Fuorcivitas	173
Palazzo Strozzi	143	Basilica della Madonna	
Santa Trinità	144	dell'Umiltà	173
Palazzo Rucellai	145	Sant'Andrea	173
Ognissanti	146	San Domenico	174
Cascine	146	Capella en Palazzo del Tau	174
Santa Maria Novella	147	Ospedale del Ceppo	174
<i>Santa Trinità, Masaccio</i>	147	San Francesco al Prato	175
Santa Maria del Carmine	149	Palazzo Pretorio,	
Santo Spirito	150	Del Podestà	175
Palazzo Pitti	150	Palazzo del Comune,	

Museo Civico	175	<i>Grotta del Vento</i>	198
Abbazia di San Bartolomeo		Barga	198
in Pantano	176	Pisa	198
Santa Maria delle Grazie	176	Campo dei Miracoli	199
San Pier Maggiore	176	<i>Calendario Pisano</i>	199
<i>Fattoria di Celle</i>	177	<i>De verhalende preekstoel van</i>	
Montecatini Terme	178	<i>Giovanni Pisano</i>	205
Collodi	179	Orto Botanico	207
Villa Garzoni	179	Piazza dei Cavalieri	207
Parco di Pinocchio	179	Santa Maria della Spina	208
Lucca	179	Cittadella vecchia	208
Piazza del Amfiteatro	182	<i>Gioco del Ponte</i>	209
Palazzo Bernardini	183	Museo Nazionale di San	
Palazzo Cenami	183	Matteo	209
Palazzo Mansi, Museo		San Piero a Grado	210
Nazionale e Pinacoteca	183	Livorno	211
Palazzo Pretorio	183	Chianti	213
Palazzo Ducale	184	Chianti	213
Porta di San Gervasio e		Vinci	214
San Protasio	184	Carmignano	214
San Alessandro Maggiore	184	Poggio a Caiano,	
Palazzo Pfanner	185	Villa Medicea	214
San Cristoforo	185	San Miniato	215
San Francesco	186	Empoli	215
San Frediano	186	<i>Vliegende ezels</i>	216
San Giovanni e Reparata	187	Certaldo	216
San Giusto	187	Certaldo Alta	218
Santa Maria Forisportam	187	Impruneta	219
San Pietro Somaldi	188	San Casciano in Val di Pesa	219
San Martino	188	<i>Antinori</i>	220
San Michele in Foro	189	Greve	221
<i>Giacomo Puccini</i>	190	Panzano	221
Museo Nazionale di Villa		Radda in Chianti	222
Guinigi	190	Castellina in Chianti	223
Noordwest-Toscane	192	Castello di Brolio	223
Carrara	192	Gaiole in Chianti	224
Palazzo Cybo Malaspina	193	Poggibonsi	225
Sant'Andrea	193	<i>Castello di Strozavolpe</i>	225
Massa	194	Staggia Senese	226
Forte dei Marmi	194	Colle di Val d'Elsa	226
Viareggio	194	Colle Bassa	227
<i>Homoseksualiteit</i>	194	Colle Alta	227
<i>Carnevale</i>	195	<i>Tip: Enoteca Il Salotto</i>	228
Garfagnana	195	Monteriggioni	229
<i>Buffardello</i>	196	Abbazia a Isola	229
Castelnuovo di Garfagnana	196	San Gimignano	231
Castiglione di Garfagnana	197	Piazza della Cisterna	232

Piazza del Duomo	232	della Scala	256
<i>Santa Fina</i>	234	Dom Santa Maria Assunta	257
Rocca	235	Interieur	257
Volterra	235	Libreria Piccolomini	258
<i>Albast</i>	236	Museo dell'Opera	
Porta all'Arco	236	Metropolitana	258
Baptisterium San Giovanni	236	<i>Duccio di Buoninsegna</i>	259
Dom Santa Maria Assunta	238	Baptisterium San Giovanni	260
Palazzo Minucci-Soliani,		Palazzo Tolomei	260
Museo Civico	238	<i>Panforte</i>	260
Casa-Torre Buonparenti	238	<i>Pia Tolomei</i>	261
Fortezza Medicea	238	San Francesco	262
Museo Etrusco Guarnacci	239	Santa Maria di Provenzano	262
Palazzo dei Priori	239	Palazzo Salimbeni	262
Palazzo Pretorio	239	<i>San Bernadino</i>	263
Palazzo Vescovile,		Santuario Cateriniano	264
Museo di Arte Sacra	240	<i>Venijnig snackje</i>	265
Palazzo Incontri	240	<i>Santa Caterina</i>	266
Palazzo del Monte Pio	240	Fonte Branda	268
Teatro Romano	240	San Domenico	268
Fonte di Docciola	240	Duivels paleis	269
Balze	241	<i>Tip: Overnachten in het</i>	
Badia Camaldolese	242	<i>Certosa di Maggiano</i>	270
San Giusto	242	Basilica dell'Osservanza	270
<i>Tip: overnacht in een oase van</i>			
<i>harmonische rust:</i>		Oost-Toscane	272
<i>Casa Nuova di Doccia</i>	242	De Casentino	272
		Bibiena	273
Siena	244	Poppi	273
Siena	244	La Verna	273
<i>Palio</i>	248	Camaldoli	273
De Goddelijke Komedie,		Montevarchi	274
Dante Alighieri,		Loro Ciuffenna	274
Louteringsberg Canto XIII	250	Grópina	275
Piazza del Campo	251	Talla	275
Palazzo Publico	251	Arezzo	275
<i>Diana</i>	251	Dom San Donato	276
<i>De goede en slechte regering</i>	252	Palazzo Comunale	278
Torre del Mangia	253	San Domenico	278
Fonte Gaia	253	San Francesco	279
Palazzo Sansedoni	253	Pieve di Santa Maria	
Loggia della Mercanzia	254	Assunta	279
Palazzo Piccolomini	255	<i>De legende van het Heilige</i>	
Santo Spirito	255	<i>Kruis</i>	279
Pallazzo Chigi, La Chigiana	255	<i>Guido Monaco, Do-Re-Mi</i>	280
Pinacoteca Nazionale	256	Piazza Grande	281
Sant'Augustino	256	Amfitheater en het	
Ospedale di Santa Maria		archeologische museum	282

Badia di SS Flora e Lucilla	282	Pitigliano	305
Casa di Giorgio Vasari	282	Synagoge	306
Casa del Petrarca	282	Palazzo Orsini	306
<i>Tip: De Piero della</i>		Aquaduct	306
<i>Francesca-route</i>	283	Sovana	306
Santa Maria delle Grazie	283	Satùrnia	307
Monterchi	283		
Anghiari	284	De zuidwestkust	309
Sansepolcro	284	Ansedonia	309
Castilion Fiorentino	285	Giardino dei Tarocchi,	
Cortona	285	Capalbio	310
Madonna del Calcinaio	286	Orbetollo	310
<i>De oorsprong van Cortona</i>	288	Monte Argentario	310
Palazzo Pretorio, Museo		Porto Santo Stefano	311
dell'Accademia Etrusca	288	Porto Ercole	312
Chiesa del Gesù, Museo		Isola del Giglio	313
Diocesano	288	Talamone	313
Santa Margherita	289	Parco Naturale Maremma	
		monti dell'Uccellina	314
Zuid-Toscane	291	Grosseto	314
San Galgano	291	Castiglione della Pescaia	315
<i>Tip: Rondrit door het Toscane</i>		Punta Ala	316
<i>van de ansichtkaarten</i>	292	Vetulonia	316
Asciano	293	Massa Marittima	317
Abbazia di Monte Oliveto		Piombino	318
Maggiore	293	Elba	319
Buonconvento	293	Portoferraio	320
<i>Het mysterieuze zwalwtje</i>	294	Villa San Martino	320
Montalcino	295	<i>Een klein eiland voor een</i>	
Abbazia di Sant'Antimo	295	<i>gevallen keizer</i>	321
San Quirico d'Orcia	297	Costa degli Etruschi	322
Pienza	297	Populonia	322
<i>Aeneas Piccolomini, Pius II</i>	298	Sassicaia en Ornellaia	323
Montepulciano	300	Bolgheri	324
<i>Angelo Poliziano</i>	300		
Chianciano Terme	303	Over de auteur	325
Chiusi	303	Register	326
Museo Nazionale Etrusco	304		
Museo della Cattedrale	304		
Abbadia San Salvatore	304		
Sorano	304		

maakten hij en zijn medewerkers grote aantallen *Madonna's*, die in die vrome tijd zeer goed verkochten en hem erg veel geld opleverden. Ten opzichte van de vernieuwingen van Da Vinci en Michelangelo gold Botticelli rond 1500 als zo ouderwets dat zijn populariteit eronder leed, er is dan ook heel weinig bekend van de tien jaar tot zijn dood in 1510, hij stierf bijna geheel vergeten na de meest gelauwerde kunstenaar van de stad te zijn geweest.

Lorenzo 'Il Magnifico' De'Medici (1449-1492)

'Hoe mooi de jeugd ook is, we ontvluchten hem altijd! Wie gelukkig wil zijn, moet kunnen accepteren, dat morgen altijd onzeker is.'

Lorenzo I, bijgenaamd *il Magnifico* was een zoon van Piero De'Medici, 'de Jichtige'. Hij was een van de beroemdste leden van het geslacht en heerste over de republiek Florence tijdens het hoogtepunt van de Italiaanse renaissance. Samen met zijn broer Giuliano zette hij het beleid van zijn grootvader Cosimo voort. Hij wist de steun van de gewone bevolking te winnen door de invoering van een gunstig belastingstelsel en de bevordering van de welvaart. De adel was echter tegen hem gekant vanwege zijn tirannieke optreden tegen hen, waarbij hij spionage en liquidaties niet uit de weg ging. Zijn optreden leidde tot een samenzwering onder leiding van de oude Florentijnse familie Pazzi. Ook de aartsbisschop van Pisa was hierbij betrokken en de samenzwering had de steun van paus Sixtus IV. Op 26 april 1478 werden de De'Medici aangevallen in de dom en werd Giuliano gedood. Lorenzo raakte gewond, maar sloeg onmiddellijk en keihard terug. De aartsbisschop en verschillende andere samenzweerders werden opgehangen vanuit de ramen

PRAKTISCHE INFORMATIE

VOOR DE REIS

Nuttige adressen

Nederland

ENIT – Italiaans bureau voor Toerisme

Stadhouderskade 2

1054 ES Amsterdam

☎ 020-616 8246

📠 020-618 8515

enitams@wirehub.nl

www.enit.it

België

Italiaanse nationale dienst voor Toerisme

Louizalaan 176

1050 Brussel

☎ 02-6471154

📠 02-640 5603

Enit-info@infonie.be

www.enit.it

Websites ter oriëntatie

www.italie.nl

www.agriturismo.it

www.toscane.startpagina.nl

www.italyweb.net

www.landenweb.net/toscane

www.stedentipsvoortrips.nl

www.toscanainfo.it (Italiaans)

www.toscanet.com

www.knowital.com

www.tuscanypass.com

www.trekkingapiedi.it (Italiaans)

www.arc-group.com/golfclub/toscana/index.htm (golfcourses)

www.toscane-accommodatie.startpagina.nl

www.chianticlassico.com

www.vivifirenze.info

www.etruriaonline.com

www.rivieratoscana.com

www.sienaol.it

www.iris.firenze.it

www.pisaonline.it

Klimaat en beste reistijd

Hoewel de Toscaanse zomers niet uitzinnig heet en klimatologisch dus buitengewoon aangenaam zijn, is het aan te raden het hoogseizoen te mijden. Als in juli en augustus de plekken met bezienswaardigheden worden volgepompt met busladingen Amerikanen en Japanners heb je vaak het idee in 'renaissance-Disneyland' te zijn beland. Een klein stadje als San Gimignano heeft dan helemaal niets authentieks meer, maar ook in een grote stad als Florence wordt de sfeer volledig overheerst door het toerisme. De beste periodes voor een reis zijn daardoor waarschijnlijk het voor- (mei) en najaar (september), ook dan is de streek niet vrij van opzichtige baseball-petjes, korte broeken en fotocamera's, maar dan blijft het in het redelijke. De meeste foto's in deze gids zijn gemaakt eind november, begin december, veel strakblauwe luchten, aangename temperaturen en een laagstaande zon, heerlijk. Dat is alleen niet altijd zo, statistisch gezien regent het het meest in Toscane in november.

Hoe er te komen

Met de auto

Aangezien de meeste mensen die naar Toscane afreizen veel willen bekijken, is het kunnen beschikken over een auto eigenlijk van cruciaal belang. Er zijn wel

MONTEPULCIANO

Het ommuurde *Montepulciano* kijkt vanaf een langgerekte bergrug, de *Monte Poliziano*, uit over het door rijen cipressen geaccentueerde, weelderige Zuid-Toscaanse landschap met wijn- en olijfboomgaarden. Langs de hoofdstraat die omhoogloopt naar het *Piazza Grande*, staan voornamelijk renaissancistische *palazzi* van de grote adellijke families die het stadje door handel tot welvaart brachten en het hier langer dan elders voor het zeggen hadden. De wijn die hier nog steeds wordt gemaakt en misschien de grootste trots van het stadje is, is dan ook naar deze aristocraten vernoemd, de '*Vino Nobile di Montepulciano*'. Het statige gemeentehuis aan het plein is 14^e-eeuws, maar is in de 15^e eeuw ingrijpend aangepast door de favoriete architect van Cosimo il Vecchio De' Medici, *Michelozzo*, die zich liet inspireren door het Florentijnse Palazzo Vecchio. Als de toren open is, laat het dan niet na hem te beklimmen, zeker op heldere dagen is het uitzicht over de stad en de omringende heuvels

Angelo Poliziano

Een van de grootste geesten afkomstig uit Montepulciano is Angelo Ambrogini geweest, die zichzelf vernoemde naar de heuvel van zijn geboortedorp. Poliziano ging echter nadat zijn vader in een vendetta was vermoord al op jeugdige leeftijd naar Florence, waar hij bevriend raakte met Lorenzo 'Il Magnifico' De' Medici, die hem aanstelde als leraar voor zijn zoons Piero (zie foto) en Giovanni (die paus Leo X zou worden). Later werd hij beëdigd als hoogleraar Grieks en Latijn en publiceerde hij een groot aantal boeken waaronder de eerste vertaling van de Ilias vanuit het Grieks naar het Latijn en een bundel met lyrische en erotische gedichten. Zijn Italiaanse poëzie wordt als zijn belangrijkste werk beschouwd. Hij schreef in de volkstaal, waardoor hij

een grote bijdrage leverde aan de ontwikkeling van het Italiaans. De 'Stanze per la giostra' schreef hij ter ere van Giuliano De' Medici nadat deze bij een steekspel op Piazza Santa Croce een portret van zijn maîtresse Simonetta Vespucci had gewonnen (Simonetta was een van de mooiste vrouwen van Florence en de muze van Sandro Botticelli en Piero di Cosimo). Helaas voltooide Poliziano dit eerbetoon nooit omdat de hoofdpersoon om het leven kwam in de Pazzi-samenzwering. Het huis waar de humanist werd geboren staat aan de *Via del Poliziano* (nummer 5), die aan de zuidkant van het stadje langs het fortezza loopt.

een van de meest indrukwekkende van Toscane. Tegenover het *Palazzo Comunale* verheft zich op een podium de dom *Santa Maria*. Nadat Montepulciano in de 16^e eeuw een bisschopszetel kreeg toegewezen, kreeg Ippolito Scalza uit Orvieto opdracht voor dit project. De niet uitgesproken elegante klokkentoren is niet zijn werk, maar een overblijfsel van een 14^e-eeuwse kerk. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat de façade met marmer bekleed zou worden, maar daar is het nooit van gekomen. In het renaissancistische interieur bevindt zich de tombe van de in Montepulciano geboren secretaris van paus Martinus V. Het beeld is van de hand van Michelozzo en maakte deel uit van een graftombe die in de 17^e eeuw uit elkaar is gehaald. Pas in de 19^e eeuw werden er zeven onderdelen teruggevonden en los van elkaar in de dom geplaatst (de

Uitzicht vanaf Montepulciano